

การพัฒนารูปแบบการสอนในคลินิก
เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาล

พันตำรวจตรีหญิง พวงเพ็ญ ชูณหปราง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

ISBN 974 - 577 - 374 - 3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I10311191

016879

THE DEVELOPMENT OF CLINICAL TEACHING MODEL
FOR IMPROVING STUDENT NURSES' PROBLEM SOLVING COMPETENCIES

Police Major Paungphen Choonpapran

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Doctor of Philosophy

Curriculum and Instruction

Graduate School

Chulalongkorn University

1990

ISBN 974 - 577 - 374 - 3

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การพัฒนารูปแบบการสอนในคลินิกเพื่อพัฒนาความสามารถ
ในการแก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาล

โดย   พันตำรวจตรีหญิง พวงเพ็ญ ชูณหปราณ

ภาควิชา   คณะกรรมการบริหารหลักสูตรชุมชนวิเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษา   ศาสตราจารย์ ดร.สุจิต เพ็ญรชอบ
รองศาสตราจารย์ ดร.ประนอม โอทยานนท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาชุมชนบัณฑิต

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

- ..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สันตารัตน์)
- ..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร.สุจิต เพ็ญรชอบ)
- ..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช)
- ..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์)
- ..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สายหยุด นิยมวิภาต)

พวงเพ็ญ ชูณหปราณ : การพัฒนารูปแบบการสอนในคลินิกเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา
ของนักศึกษาพยาบาล (THE DEVELOPMENT OF CLINICAL TEACHING MODEL FOR
IMPROVING STUDENT NURSES' PROBLEM SOLVING COMPETENCIES) อ.ที่ปรึกษา :
ศ.ดร.สุจริต เพ็ชรชอบ และ รศ.ดร.ประนอม โอทกานนท์, 391 หน้า.
ISBN 974-577-374-3

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนในคลินิก เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา
ของนักศึกษาพยาบาล

ผลการวิจัยได้รูปแบบการสอนซึ่งประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน หลักการ โครงสร้างเนื้อหา
ยุทธศาสตร์การสอน การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน เครื่องมือในการนำรูปแบบไปใช้ประกอบ
ด้วย คู่มือครู คู่มือนักศึกษา แบบประเมินทางการพยาบาล แบบฝึกหัดกรณีผู้ป่วย แบบฝึกหัดการแก้ปัญหาโดยการ
คิดแบบอเนกนัย เมื่อนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลระดับวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 จากวิทยาลัย
พยาบาล 2 แห่ง จำนวน 4 กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดย
การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม ผลการทดลองปรากฏว่า นักศึกษากลุ่มทดลองมีความสามารถในการแก้ปัญหา
สูงกว่ากลุ่ม ควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01.

อาจารย์ในคลินิกและนักศึกษาพยาบาลประเมินว่าสามารถนำรูปแบบการสอนนี้ไปใช้ได้เป็นอย่างดี
และทำให้นักศึกษามีความมั่นใจในการแก้ปัญหามากขึ้น ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขจนได้รูปแบบ
การสอนที่สมบูรณ์

ภาควิชา ..... คณะกรรมการบริหารหลักสูตรคณะพยาบาลศาสตร์
สาขาวิชา ..... หลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิสิต .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

PAUNGPHEN CHOONHAPRAN: THE DEVELOPMENT OF CLINICAL TEACHING MODEL FOR IMPROVING STUDENT NURSES' PROBLEM SOLVING COMPETENCIES. THESIS
ADVISORS: PROF. SUCHARIT PIENCHOB, Ed.D. ASSO. PROF. PRANOM OTAGANON, Ed.D. 391 pp.

The purpose of this study was to develop a clinical teaching model for improving student nurses's problem solving competencies.

The result of the study derived the clinical teaching model, consisted of preliminary data, principle, content structure, teaching strategies, evaluation of the model. Teaching tools consisted of teacher's manual, student's manual, nursing assessment form, patient case study, situations for divergent problem solving practice. Testing of the model was done with 4 groups of sophomore professional nursing students form 2 nursing colleges, which divided into 2 experimental groups and 2 control groups. Analysis of covariance was used for analyzing the data. The result indicated that the experimental group had higher score than the control group at the .01 level of statistical significance.

The clinical instructors and student nurses indicated that the model could be used at the high level and it also improved student nurses' confidence in problem solving. The comments were used to improve the model to get the complete one.

ภาควิชา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิสิต .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยาลัยนวมินทราชินีมอบขานสำเร็จลงด้วยการทำงานสนับสนุนและให้คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ความร่วมมือจากคณาจารย์ผู้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนในคลินิก การจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ การศึกษาพยาบาล การแก้ปัญหา การสร้างแบบทดสอบต่าง ๆ ทำให้ผู้วิจัยได้ความรู้ ประสบการณ์ แง่คิดต่าง ๆ ในการนำมาพัฒนารูปแบบการสอนในคลินิกเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาล

โอกาสนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.สุจิต เพียรชอบ และรองศาสตราจารย์ ดร.ประนอม โอบทานนท์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิเรก ศรีสุข ผู้ให้คำแนะนำด้านสถิติ และการวิจัย อาจารย์ นาวาอากาศโทหญิง กรรณิการ์ นุกยะสกุล แห่งวิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ อาจารย์สมศรี รัตนปริยานุช แห่งวิทยาลัยนวมินทราชินีมอบขาน ที่ได้ให้ความร่วมมือให้กำลังใจ ในการทำวิจัย รวมทั้งคณาจารย์สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ของวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ วิทยาลัยคริสเตียน วิทยาลัยนวมินทราชินีมอบขาน วิทยาลัยพยาบาลกรุงเทพ วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ โรงพยาบาลรามาริมดี ทุกท่านที่ผู้วิจัยได้รับความกรุณา ในการเก็บข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ เป็นอย่างสูง และจะจดจำไว้ตลอดไป

ผู้วิจัย ขอขอบความมีคุณค่าของงานวิจัยนี้ ให้แก่คณาจารย์สาขาวิชาหลักสูตร และการสอนทุกท่าน ขอขอบคุณ คุณสุภกิจ ชุมพรพราน คุณกวนารด ชุมพรพราน ที่ได้ช่วยเหลือและให้กำลังใจในการวิจัยครั้งนี้

สารบัญเรื่อง

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ข
สารบัญแผนภูมิ	ฎ

บทที่

1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	7
สมมติฐานในการวิจัย	7
ขอทกลงเบื้องต้น	8
ขอบเขตการวิจัย	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	8
ประโยชน์ของงานวิจัย	9

2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 หลักสูตรเป็นสมรรถนะ	11
ตอนที่ 2 ศาสตร์ทางการพยาบาล	13
ตอนที่ 3 การเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์	13
แนวคิดเรื่องการเรียนรู้การสอนทางพยาบาลศาสตร์	18
การเรียนรู้การสอนในคลินิก	19
การสอนกลุ่มย่อย	32
การเรียนรู้การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน	35
บทบาทแนวใหม่ของผู้สอน	37

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

บทที่	หน้า
ตอนที่ 4	ทฤษฎีการแก้ปัญหา 39
ตอนที่ 5	การแก้ปัญหาในวิชาชีพการพยาบาล 57
ตอนที่ 6	ทฤษฎีการเรียนรู้ของนักจิตวิทยากลุ่มเกสตาลด์ 67
ตอนที่ 7	ทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเบิร์ต กานเย 68
ตอนที่ 8	ทฤษฎีการยอมรับนวัตกรรม 70
ตอนที่ 9	วรรณกรรมและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง 73
3	วิธีดำเนินการวิจัย 86
ตอนที่ 1	การพัฒนารูปแบบการสอนในคลินิกเพื่อพัฒนาความสามารถ ในการแก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาล 88
ชั้นที่ 1	ศึกษา เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 88
ชั้นที่ 2	ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 88
ชั้นที่ 3	สร้างรูปแบบการสอนในคลินิกเพื่อพัฒนาความ สามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาล 95
ตอนที่ 2	การทดลองใช้รูปแบบการสอน 105
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนารูปแบบการสอน 114
ตอนที่ 1	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 114
ตอนที่ 2	ต้นแบบรูปแบบการสอนในคลินิกเพื่อพัฒนาความสามารถ ในการแก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาล 130
ตอนที่ 3	ผลการทดลองใช้รูปแบบ 135
ตอนที่ 4	ผลการประเมินรูปแบบโดยอาจารย์ในคลินิกและนักศึกษา 138
ตอนที่ 5	การปรับปรุงรูปแบบ 147
5	สรุปผลการวิจัย อภิปราย และขอเสนอแนะ 150
	สรุปผลการวิจัย 150
	อภิปรายผล 156
	ขอเสนอแนะ 162

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	164
ภาคผนวก	177
ประวัติเขียน	391

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงการทดสอบอ่านาัจจำแนกของแบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาลที่เป็นข้อมูลพื้นฐาน ...	94
2	แสดงการทดสอบอ่านาัจจำแนกของแบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาลที่จะใช้ก่อนและหลังการทดลองรูปแบบ	103
3	แสดงวันเวลาและการดำเนินการในการทดลองรูปแบบ	111
4	แสดงการปฏิบัติงานประจำสัปดาห์ในระหว่างการทดลองรูปแบบ .	112
5	แสดงจำนวนและร้อยละของกิจกรรมของนักศึกษาในคลินิก	116
6	แสดงอายุ และร้อยละ ของอายุเป็นปีของอาจารย์ในคลินิก	117
7	แสดงจำนวน และร้อยละของคุณวุฒิของอาจารย์ในคลินิก	118
8	แสดงจำนวนและร้อยละของหน่วยปฏิบัติการสอน	118
9	แสดงจำนวนปี และร้อยละของประสบการณ์การสอนในคลินิก	119
10	แสดงจำนวนและร้อยละของความสำคัญของจุดมุ่งหมายในการสอนในคลินิก ตามความคิดเห็นของอาจารย์ในคลินิก	119
11	แสดงจำนวนและร้อยละของวิธีการสอนที่ใช้มากที่สุด ในการสอนในคลินิก	120
12	แสดงจำนวนและร้อยละของรูปแบบการวางแผนการพยาบาลในคลินิก	120
13	แสดงจำนวน และร้อยละของความคิดเห็นของอาจารย์ในคลินิกเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาล ..	121
14	แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของอาจารย์ในคลินิกเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาล	121
15	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของน้ำหนักการประเมินผล นักศึกษาตามความคิดเห็นของอาจารย์ในคลินิก	122

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
16	แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของอาจารย์ในคลินิกเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนในคลินิก.....	124
17	แสดงจำนวนและร้อยละของข้อเสนอแนะของอาจารย์ในคลินิกเกี่ยวกับการเรียนการสอนในคลินิก	127
18	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาล 5 สถาบัน	129
19	ผลการตรวจสอบรูปแบบของผู้ทรงคุณวุฒิ	134
20	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสอบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการใช้รูปแบบของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม...	135
21	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	136
22	แสดงจำนวนตัวอย่างประชากรอาจารย์ที่แสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบการสอนในคลินิกที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	138
23	แสดงจำนวนตัวอย่างประชากรอาจารย์ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดเด่นของรูปแบบการสอนในคลินิก เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาล	140
24	แสดงจำนวนตัวอย่างประชากรอาจารย์ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดด้อยของรูปแบบการสอนในคลินิก เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาล	141
25	แสดงจำนวนตัวอย่างประชากรอาจารย์ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นกับนักศึกษายหลังการใช้รูปแบบการสอนในคลินิก เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาล ..	142
26	แสดงจำนวนตัวอย่างประชากรอาจารย์ที่ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบการสอนในคลินิกเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาล	143

สารบัญ: ตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
27	แสดงจำนวนประชากรนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้สึกในการแก้ปัญหาภายหลังการใช้รูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	144
28	แสดงจำนวนตัวอย่างประชากรนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการแก้ปัญหาภายหลังการใช้รูปแบบการสอนในคลินิกที่พัฒนาขึ้น	145
29	แสดงจำนวนตัวอย่างประชากรนักศึกษาพยาบาลกลุ่มทดลองที่มีความคิดเห็นต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาภายหลังการใช้รูปแบบการสอนในคลินิกที่พัฒนาขึ้น	146

สารบัญแนบภูมิ

แนบภูมิที่		หน้า
1	ที่มาของความรู้ทางการพยาบาล	17
2	ขั้นของความต่องการของมนุษย์	21
3	แสดงปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม	32
4	ขั้นตอนการแก้ปัญหาแบบดั้งเดิม	46
5	รูปแบบการแก้ปัญหาของ กิลฟอร์ด	47
6	รูปแบบการแก้ปัญหาของ กิลฟอร์ด โดยสรุป	48
7	ขั้นตอนการแก้ปัญหาแบบสร้างสรรค์	56
8	แสดงการแก้ปัญหาของเท็กโด้โดยการหาพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยม คานชานาน	67
9	ระดับความซับซ้อนของทักษะทางสติปัญญา	69
10	ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการสอนในคลินิกเพื่อพัฒนาความ สามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาล	87
11	แสดงโครงสร้างการดำเนินการสอนต้นแบบ	99
12	ขั้นตอนการทดลองใช้รูปแบบ	106
13	แสดงการดำเนินการวิจัย	113
14	แสดงการนำหลักการไปใช้ในการพัฒนาต้นแบบรูปแบบ ต้นแบบรูปแบบการสอนในคลินิกเพื่อพัฒนาความสามารถใน การแก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาล	151
15	การแก้ปัญหาของนักศึกษาพยาบาล	133
16	แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุม	137
17	รูปแบบการสอนในคลินิกเพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ของนักศึกษาพยาบาล	148
18	โครงสร้างการดำเนินการสอน	149